

Strašná pomsta

I R E N A B R E Ž N Á

"Život s čertom je zlý, ale bez neho ešte horší", citujú Češky a Slovenky staré príslovie, zatiaľ čo ich šikovné zlaté ruky kladú na stôl dve veľké pariace sa buchty, okrúhle a biele ako prsia. Polejú ich roztopeným maslom, posypú makom a cukrom a krátkym pohľadným pohľadom počastujú ono stelesnené nevyhnutné zlo, ktoré sa ich mľaskajúc chystá zhltnúť. Sotva zmizne prvá porcia v rozťahnutom žalúdku, už sa parí ďalšia a rázne, láskyplné "nože si ešte vezmi", nestrpí odpor. Tak tu teda sedí, rozčapene, znehybnelý za kuchynským stolom, český a slovenský muž, po návrate z divočiny revolúcie a kapitálu, vykastrovaný v útulnej súkromnej ohrade, na dverách bytu visí tradičný obojok. Aj v postsocialistickej ére sa ženské zaklínadlo, osvedčený recept starých mám, orálne a vzorom odovzdáva dcéram: domestikuj muža prekrmovaním. V túžbe uniknúť hanbe starodievotva siahajú staršie, osamelé ženy v ľudových rozprávkach za krajným prostriedkom: sú v stave pripútať k sebe samého čerta. Jeden je galantný a fešný, tmavovlasý a fúzatý, Káča s ním omámene tancuje a keď jej chce ubzknúť, vyskočí mu na chrbát, pevne sa doňho zadrapí, aby ho už nikdy nepustila. Ten druhý je nahlúply a zdivočený, žena ho nájde v lesnej chalupe, vyvára mu, kým on, narkoman jej knedlí, poslušne neprivoľí, aby mu odsekla chvost a rohy sekerou. Len v nostalgickom snení spomína návrat do pekla, do svojho mužského spolku. Jeho prefikaná strážkyňa ho dokonca prinúti k tomu, aby v susednej dedine chodil do riadnej práce ako kováč. Keď počúva erdžanie koní, keď sa díva do ohňa, spomína si hmlisto a so smútkom na svoje predchádzajúce povolanie. Pomsta ženy je strašná. Bujný býk, ktorý sa vonku pyšne predvádza, je pri domácom krbe volom. Zasmušilé izby, bitevné polia s pascami, do ktorých vojvodcovia neslávne zapadnú so špáradlom v ústach. Pomsta muža je strašná. Z druhých bitevných polí, z revolučných tribún, z parlamentných siení vyhánajú zamatoví revolucionári svojimi doráňanými lakťami všetko ženské von. Konečne zasa sami medzi svojimi. Kázaním: žena, bola si zvedená na zlú cestu, spamätaj sa, ju posielajú naspäť k deťom, k opisovaniu svojich uznesení poškodzujúcich záujmy žien, k vareniu kávy, k umývaniu dlážky, k bežiacemu pásu, k súťaži o najkrajšie prsia. Oči žien spozornejú, stmavnú hnevom, keď ich ako prvé posielajú do nezamestnanosti, ich pracovisko je sférou, kde sa ešte najskôr cítia ako človek. Až keď večer uvidia manžela zrasteného s kreslom pred televízorom, spomenú si, že sú ženy a ponáhľajú sa do kuchyne. Keď si niektorá žena vybojovala kopcovitou postrevolučnou krajinou bicepsov cestu až k mikrofónu, tak začína, aby utišila pobúrené šomranie v sále nad smelosťou, že chce vôbec hovoriť, svoj prejav slovami "Ja nie som feministka". Každý verejný útok na uzavretý mužský front, na jeho výdobytok novej demokracie jej môže od oboch pohlaví vyniesť nadávku "tá feministka", t.j. perverzné, frivolné stvorenie zo Západu, ktoré chce postaviť klitoris na roveň penisu. V paneláku naopak prekvitá ženská solidarita, susedská pomoc je samozrejماً, postrážiť deti, požičať peniaze a múku a k tomu si žena bez zábran vylieva žľč, nadáva na muža, naničhodného, ukričaného kohúta. Češky a Slovenky dôverne poznajú svojho muža, svojho syna, ich mienka o ňom je nelichotivá. S intuitívnou istotou odhaľujú jeho slabosti a rýpu sa v nich ako vo svojich predzáhradkách. Škodoradostne sa prizerajú, ako muž nikdy nedospeje, ako vyplakáva pivnú a slivovicovú opitosť na ich prsiach. Iba vo verejnom živote sa tieto pragmatické, rázne ženské bytosti javia ako utiahnuté a sveta neznalé, akoby im pohľad na rozhodne vystupujúcich mužov vo vedúcich pozíciách bral reč. Prístup k západnej feministickej argumentácii im komunistickí páni – emancipátori po štyri desaťročia odopierali pod zámienkou "zakázanej literatúry". Avšak aj bez týchto pomôcok majú ženy inštinktívne podozrenie, že toto geografické pásmo visí na tenkom vlákne veľkej lži. Či vari všade nedokázali, ako sa dokážu usilovne učiť (v bývalej ČSFR bolo viac žien s univerzitným diplomom ako mužov), ako profesionálne pracujú (len 11 percent dospelých žien bolo pred revolúciou výlučne v domácnosti), ako dokážu zvládať ťarchu domácej práce, povolania a starostlivosti o deti vrátane manžela až k sebaobetovaniu? Keď teľaz českí a slovenskí muži blúznia o tom, že tieto zázračné bytosti uväznia do domácnosti a pôrodnej sály, tak si počínajú ako ten nahý kráľ, ktorý predstiera, že je nádherne odetý. Čechy, Morava a Slovensko sú vybudované na najrozmanitejších schopnostiach žien, na ich nekonečnej obetavosti. Je to ako so všetkými veľkými klamstvami, ktoré vládnu krajinám: poddaní vidia, že kráľ je nahý. Ale kto to vysloví? Kedy bude na tribúnach, ktoré získali takú popularitu, vyslovená pred jasajúcimi masami požiadavka, aby sa prepísala ľudová slovesnosť tak, že pre čerta je život so ženou zlý, ale bez nej ešte horší? Želám si túto novú revolúciu a vidím ich potom, Češku a Slovenku, uvoľnené, oslobodené od svojich kastrových chůťok, ich muž, ich syn práve dospel, už sa nebojí ženy, ani doma ani v parlamente.